

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 9.

ZATERDAG 3 MAART 1923.



Foto C. Steenbergh.

GRACHTJE BIJ DE VARKENSMARKT TE GOUDA.



Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

HET HUIS MET DEN BRONZEN KLOPPER, UIT HET ENGELSCH, DOOR WILLIAM LE QUEUX (9)	BLZ. 98
DE BLOEMENTUIN, DOOR N. V.	99
GOUDA, (VERVOLG), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLL. BLZ. 97, 100—104	
EEN UITSTAPJE VAN CONSTANTIJN HUYGENS, DOOR MR. C. BAKE.	BLZ. 101
SYMBOLIEK EN SYMOLEN, DOOR K. L. SCHAMP	103
HET HUIS TE WERVE (SLOT), DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 105—107
TUSSCHEN WINTER EN LENTE, DOOR A. L. BROER. BLZ. 106	
INEEN JAPANSCHEN TUIN (4), DOOR LAFADIO HEARN VERTAALD DOOR HENRI POLAK	107
DE ENGELSCH STEEG BIJ DE RONDE LUTHERSCHE KERK TE AMSTERDAM, ILLUSTRATIE	108

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's. Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.



Het huis met den bronzen klopper

9) door WILLIAM LE QUEUX.

„D E kranten zouden 't niet drukken, als het publiek het niet wou lezen,” antwoordde Hopford. „U moet het publiek verantwoordelijk stellen, mr. Stapleton, niet de pers”. „Er is tot nu toe niets van gepubliceerd, wel?” vroeg Stapleton. „Voor zoover ik weet niet”. Stapleton zweeg een oogenblik. Hij scheen na te denken. „Heb je wel eens geld nodig, jonge vriend?” vroeg hij plotseling. „Ik zou wel eens een journalist willen zien, die geen geld nodig heeft,” antwoordde Hopford lachend. „Hoe dat zoo?” „Als ik 't nu eens de moeite waard maakte” — „Om...?” „De zaak zit zoo — apropos, hoe heet u?” „Hopford. Harry Hopford”. „Ga dan eens even hier zitten, meneer Hopford en steek een sigaar op. Kijk, ik zal u van tijd tot tijd wel eens een dienst kunnen bewijzen, met andere woorden, wat kunnen laten verdienen, als u daarentegen wilt doen wat ik u voorstel en daarover het stilzwijgen wilt bewaren. Het zal niets ergs zijn, wees daar niet bang voor,” voegde hij er glimlachend aan toe. „Dat zal wel gaan,” zei Hopford peinzend rookend. „Het best zou zijn, dat u me precies zegt, wat u van mij verlangt, dan kan ik u direkt en afdoende antwoorden. Wat u mij zeggen zult, zal ik natuurlijk als strikt vertrouwelijk beschouwen”. „Dat is mannentaal. Zoo mag ik 't hooren. Luister dan. U kunt van tijd tot tijd heel wat voor me doen, en het eerste is dit. Ik meen bijna zeker te weten wie dien avond de diamanten en het geld en zoo gestolen heeft, en ofschoon ik u natuurlijk niet den naam van de dame zal zeggen, zal ik u toch een wenk kunnen geven. Ik geloof dat de dievegge — ja, de dievegge — een jonge weduwe is wier man zoowat negen maanden geleden onder tragische omstandigheden gestorven is — dood in de badkuip gevonden. Misschien herinnert u zich het geval”. „Natuurlijk, want ik ben dien dag er op uit gestuurd om het fijne van de zaak te weten te komen. Ze

woont in de buurt van Portland Place — nietwaar?” „Juist”. „Dus de weduwe was een der gasten op Mrs. Mervyn-Robertson's souper dien avond?” „Dat niet. Ze was zelfs niet geïnviteerd. En toch heb ik reden te veronderstellen, dat ze in het huis was, zonder dat de gastvrouw het wist”. „Was dat mogelijk?” „Zeker. Het was er heel vol. Er was een oogenblik, dat het zoo druk was, dat de weduwe kon zijn binnengekomen met andere gasten tegelijk, zoodat de huisknecht dacht, dat ze ook uitgenoodigd was”. „Zou ik dien huisknecht eens kunnen spreken?” „Onmogelijk, mijn beste jongen. Bovendien, ik veronderstel, dat zij het was, maar 't is best mogelijk, dat een der andere bedienden aan de deur stond”. „En bent u zeker, dat ze er was? Hebt u haar dan gezien?” „Nee, neen; niet te snel. Ik — zelf — heb er haar niet gezien”. „Wie dan wel?” „Dat mag ik u niet zeggen. Dat zou niet verstandig zijn”. „Ik heb beloofd, al wat u mij zou vertellen, geheim te houden”. „Zeker, anders zou ik ook niet gezegd hebben, wat ik u nu verteld heb. Maar namen, ziet u, dat is iets heel aparts. Als ik namen noemde, zou ik naderhand nooit kunnen beëedigen, dat ik dit niet gedaan had, als te eeniger tijd de zaak een zoodanige wending nam, dat ik op een eed gevorderd zou worden”. „Ik begrijp u. Kunt ge dan wellicht, zonder te ver te gaan, mij een reden opgeven waarom de dame, wier identiteit u mij feitelijk hebt genoemd, Mrs. Mervyn-Robertson's brandkast heeft doorzocht? Denkt u, dat het te doen was om de geldswaarde der gestolen voorwerpen; of was er een dieper liggende reden?” „Zooals?” „Documenten, compromitterende brieven, of zoo iets?” „Ik geloof, dat ik beter doe ook hierop het antwoord schuldig te blijven. U begrijpt, ik moet voorzichtig zijn. Ik heb u dit alles verteld met het idee, dat u in uw blad — natuurlijk zonder namen te noemen — er op zoudt kunnen zinspelen, dat de diefstal gepleegd is door een bekende jonge weduwe uit den beteren stand; u zoudt er aan kunnen toevoegen, dat ze pas kort geleden haar man op tragische wijze verloren heeft, en op dat onderwerp zou u zelf verder kunnen borduren. U zou er aan kunnen toevoegen, dat gij uw inlichtingen uit absoluut betrouwbare bron hebt”. „U bedoelt uzelf”. „Ja, natuurlijk. Wien anders?” „En op welke voorwaarden zou dit moeten geschieden?” „Ik wou liefst, dat u die zelf vaststelt”. „Ik zou er de voorkeur aan geven, Mr. Stapleton, dat uwerzijds een aanbod werd gedaan”. Stapleton aarzelde een oogenblik. Toen zei hij: „Zou een tien pond voldoende zijn? U moet niet vergeten, dat gij er een „nieuwte” aan hebt voor uw blad”. „En dat ik de kans loop ontslagen te worden, als de dame die wij bedoelen, een aanklacht tegen mijn blad indient. O, neen, Mrs. Stapleton, zulk risico neem ik niet op me voor tien pond. Als u had gezegd tachtig of honderd pond — dan had ik misschien — let wel, *misschien* — het er op gewaagd, maar voor tien pond —” Hij stond op om weg te gaan. „Een oogenblikje, Hopford, een oogenblikje,” riep Stapleton uit. „Vergeet niet, ik had je voorgesteld, dat je zelf een bedrag zou noemen — ik heb er geen idee van wat voor zulke dingen meestal de condities zijn. Ga nog even zitten misschien worden we 't nog wel eens.” Met voorgewenden tegenzin zette de verslaggever zich weer in den leuningstoel, waaruit hij zooveel was opgestaan en zoo bleef hij nog een kwartiertje met Stapleton zitten praten. En toen hij wegging, rustten vijf nieuwe bankbiljetten van tien pond in zijn portfeuille en lachte hij toen hij dacht aan Stapleton's belofte hem nog vijf te geven als het „nieuwte” in de krant stond.

TIENDE HOOFDSTUK.

EEN KRANTEN-NIEUWTJE.

Die vijftig pond zijn gemakkelijk verdiend, mompelde Hopford, terwijl hij langzaam voortsloenterde. Ik heb altijd gedacht dat hij een rare sinjeur is, al steken de kranten hem zoo in de hoogte. En hij wil dus, dat de menschen denken dat Mrs. Hartsilver den diefstal gepleegd heeft of tenminste dat zij er de hand in heeft gehad. Wat 'n boef! Waarom zou hij zoo 't land aan haar hebben? Dat moet toch wel, anders zou hij 't niet zoo ver drijven. Zoo dacht hij voort. En de eene gedachte leidde tot de andere. De eene oplossing van het raadsel na de andere kwam bij hem op, maar moest als onjuist weer opgegeven worden. Toen kreeg hij plotseling een idee. Zou er misschien een andere vrouw in het spel zijn? Een vrouw die jaloersch was op Mrs. Hartsilver? Dadelijk kwam de naam Jessica Robertson in zijn gedachten. Daar hadt je 't, dat moest 't zijn! Daar ze niet wist wie van haar gasten zij moest

verdenken, nam zij die gelegenheid te baat, om de verdenking te werpen op de weduwe die in Park Crescent woonde, wier schoonheid en invloed met de hare wedijverden. Iedereen kende de verhouding tusschen Stapleton en Mrs. Mervyn-Robertson. Het idee ging ongetwijfeld van haar uit en hij wilde het uitvoeren. Hij moest er om lachen. Alsof zijn blad een dergelijk verhaal zou opnemen en alsof hij iemand was, die voor vijftig pond de eer en goeden naam van een vrouw zou bekladden! Neen, dat geld was schoon verdiend, en hij kon het best gebruiken. ☞ Opperuimd kwam hij de redaktiekamer in, waar een zijner collega's druk bezig was te schrijven. Ook hij zette zich aan zijn werk. ☞ „Gekke geschiedenis, die zelfmoord — hè?” zei plotseling zijn vriend. „Welke zelfmoord?” zei Hopford, vlug doorwerkend. „Weet je dat nog niet? Iedereen spreekt ervan in de clubs, maar wij zijn de eenige krant, die de détails kan geven. Ik heb ze gekregen van een vriend van mij, met wien ik gedineerd heb. Hij was een goede kennis van Lord Froissart”. „Froissart! Je wil toch niet zeggen, dat Lord Froissart zelfmoord gepleegd heeft!” riep Hopford uit, zijn pen neerlegend. „Zeker wel. Zijn lijk is gevonden vanavond tegen zes uur aan den voet van de rotsen te Bournemouth. Blijkbaar heeft niemand hem de daad zien plegen, maar terwijl ik dineerde in de club, kreeg de vriend die bij mij zat een telegram van een zijner kennissen uit Bournemouth, waarin stond, dat men in de zakken van den doode een ongesloten brief had gevonden, waarin hij zijn voornemen te kennen gaf zich van het leven te berooven. Mijn vriend zegt, dat Froissart den zelfmoord van zijn dochter nooit te boven is gekomen — iedereen weet, dat dat ook zelfmoord was. En hij zei ook, dat Froissart er in den laatsten tijd miserabel uitzag. In ieder geval is 't een belangrijk nieuwtje en ik ben blij, dat wij de eersten zijn die het publiceeren, en nog al met détails die andere bladen niet kunnen hebben. Een buitenkansje, dat ik juist met iemand dineerde, die Froissart intiem kende, hè?” ☞ Den volgende dag stonden de kranten vol van dit nieuwe geheimzinnige geval. Men wist, dat Lord Froissart om elf uur zijn woning verlaten had en zich naar zijn advocaten had begeven. Vandaar was hij naar het „huis met den bronzen klopper” gegaan, waar hij een onderhoud had met Alex Stothert; toen had hij bij Frascati geluncht. Om 3.37 had hij den trein naar Bournemouth genomen en na dien tijd had niemand hem gezien, tot zijn lijk gevonden werd aan den voet der rotsen. Bovendien was het bekend, dat Lord Froissart den vorigen avond tot heel laat brieven had geschreven in de club; dat hij ook toen opgewonden en zenuwachtig was; en dat hij geruimen tijd te voren een vriend gevraagd had of hij wist hoe hoog de rotsen in Bournemouth waren en of hij ooit gehoord had, dat iemand een einde aan zijn leven had gemaakt, door zich daar naar beneden te werpen. In zijn zak vond men een dichtgelakten brief aan zijn dochter, Mrs. Westrup, die op Ceylon woonde, waar haar man een theeplantage bezat. Behalve de schok veroorzaakt door den dood van zijn dochter, kon geen reden voor de daad gevonden worden. De uitspraak der jury was „zelfmoord in een vlaag van verstandsverbijstering”, en hiermee was voor de meeste menschen de zaak afgevoerd. Maar niet voor Kapitein Preston; noch voor Cora Hartsilver en haar vriendin Yootha Hagerston. En wel om de volgende reden: Lord Froissart was rijk en zijn eenig overgebleven dochter Mrs. Westrup had zijn universeele erfgenamen moeten zijn. In plaats daarvan liet hij het grootste deel van zijn vermogen na aan iemand van wie niemand ooit gehoord had, een weduwe, Mrs. Timothy Macmahon te Cashel, Tipperary. Het testament was gemaakt op het kantoor van Eton, West en Shrubsole, en Preston wist toevallig dat dit ook de advocaten van Mrs. Mervyn-Robertson waren. Een toeval misschien, maar dan toch een heel eigenaardig toeval. En toen eenige dagen later Hopford Mrs. Hartsilver verslag deed van zijn onderhoud met Stapleton, werden zij nog versterkt in hun voornemen den sluier te verscheuren, die het leven van deze menschen verborg. ☞ Maar nog steeds werd het trio overal gezien en nog steeds namen zij een belangrijke plaats in in de kolommen der pers en verschenen hun portretten in de geïllustreerde bladen. Mrs. Robertson's costuums werden gefotografeerd voor de modebladen. Iedereen sprak van haar, sommigen vol lof, anderen — en zij vormden de meerderheid — met naijver. En telkens kwam weer de vraag boven: wie was zij? vanwaar kwam zij? Er werd gefluisterd, geïnsinueerd, geglimlacht, maar het antwoord werd niet gevonden.

(Wordt vervolgd).

DE BLOEMENTUIN.

(HEESTERS).

Daar eind Februari en de geheele maand Maart de uitgezochte tijd is voor het planten van de meeste heesters, is het niet onverstandig eenige der meest mooie te behandelen, opdat, indien er nog open plekken in den tuin zijn, we die nu nog kunnen aanvullen. We moeten niet vergeten dat als een heester goed geplant wordt, men er jaren plezier van heeft en dus ruimschoots de onkosten van aanschaffen worden vergoed. Een der vroegbloeiende, die meestal in Januari bloeit, is de *Jasminum nudiflorum*, die met mooie gele bloemetjes reeds te midden van sneeuw en ijs kan bloeien en natuurlijk in het vroege najaar moet worden geplant, evenals de *Hamamelis*, die ook met gele bloempjes prijkt en in Februari bloeit. Een andere heester die in Februari bloeit, is de *Daphne Mezereum* of te wel het peperboompje, dat ook een eigenaardige geur bij zich draagt en in de kleuren wit en rood het voorjaar inluidt. Ook dit heestertje wordt circa 1 M. hoog. In Maart komen er reeds wat meer heesters in bloei. De el, berk, wilg en hazelaar vertoonen reeds hun katjes en leveren reeds mooi materiaal om een vaasje te vullen. Verder bloeit de *Cornus Mas* reeds met zijn gele bloempjes. Ook dit heestertje bereikt een hoogte van 1 tot 2 M. In April beginnen we meer keuse te krijgen in de bloeiende heesters. Een der meest bekende is de *Rhododendron*, waarvan de vroegst bloeiende reeds in deze maand beginnen te bloeien; de *Rhodo's* bloeien tot in Juni toe naar gelang de soorten. Nauw verwant aan de *Rhodo's* zijn de *Azalea's*, waarvan in deze maand de *Az. mollis* en *pontica* met hun veelkleurige bloemen in geen tuin mogen ontbreken. Welk een prachtig effect maakt de *Az. mollis* niet met die zalmkleurige bloemen, zoowel in licht als donkerder getinte kleuren. De *Az. ponticum* heeft meer rood- en geelachtige kleuren, heeft ook wat meer reuk. Als bladheester hebben de *Azalea's* weinig waarde, de bloemenweelde die ze echter ten toon spreiden is zoo schitterend, dat ze in geen tuin mogen ontbreken. Ze kunnen nu nog met succes worden geplant mits ze een flinke kluit hebben. Over het algemeen kunnen alle in April bloeiende heesters nu nog met succes worden geplant. Nu we het toch over de *Azalea's* hebben dient nog vermeld, dat onder deze groep natuurlijk niet bedoeld worden de *Azalea indica*, dit zijn die *Azalea's*, die nu overal in bloei in de winkels verkocht worden. Een andere bekende heester is de *Magnolia*, die met zijn witte roseachtige bloemen, die den vorm van groote eieren hebben, zeer de aandacht trekt. Men treft ze veel als gazonplant aan en ze staan dan heel aardig. We hebben ze in verschillende variëteiten, waarvan de *Magn. Soulangeana* een der meest bevalligste is en bovendien uitblinkt door een heerlijke geur; de *Magn. Lenneana* heeft erge groote bloemen maar is wat stijver. De *Magnolia's* kunnen wel een hoogte van 5 M. bereiken. Ook de sierappels (*Malus communis*) en *Peren* (*Pirus*) beginnen te bloeien en nu we toch in de vruchten bezig zijn noem ik ook de *Prunus* of pruim en de *Cerasus* of Kers. Natuurlijk begrijpt een ieder dat hier niet de gewone appel en peer mede bedoeld worden. We bedoelen die siersoorten die als heester gebruikt worden en waarvan de vruchten van geen belang zijn. Ook bij deze vruchtengroep moet ik nog noemen de *Ribes* of bessoorten, waarvan de *Ribes sanguineum* met zijn roode hangende trosjes al heel bekend is. De *Prunus* of pruim noemde ik reeds, waarvan de *Pr. triloba* vooral bekend is door zijn goede eigenschappen voor het in bloei trekken; we zien de takken van dezen heester nu overal, versierd met die mooie rose bloemetjes in de bloemenwinkels. De kers of *Cerasus* heeft meer licht gekleurde bloemen, welke in trosjes aan de takken hangen en niet zoo stijf zich vertoonen als de *Pr. triloba*; voor het in bloei trekken is de kers niet zoo geschikt. Nog rest mij een vruchtboom te noemen die als sierheester veel wordt gebruikt en ook heel mooi is n.l. de kweeper (*Cydonia*); deze bloeit ook in April en munt uit door mooi gekleurde bloemen, hoofdzakelijk in roode en rose soorten. De vrucht (kweeper) is niet zoo erg bekend, voor de meeste liefhebbers is de bloem de hoofzaak. Rest mij nog als slot van de heesters, die in April bloeien, de nietigste: de *Tinca major*; zij wordt slechts 25 c.M. hoog, heeft aardige blauwe bloemen en wordt door velen niet als heester beschouwd; ze heeft dit voor dat ze van schaduw houdt en dus als grondbedekking tusschen andere heesters zeer op haar plaats is.

5 Februari 1923.

N. V.



Foto C. Steenbergh.

„ACHTER DE VISCHMARKT" TE GOUDA.

GOUDA.

(Vervolg).

HET woord „gracht" is te Gouda niet geliefd. Hoeveel grachten en grachtjes er ook zijn, geen enkel — als wij ons niet zeer vergissen, heét gracht. Een enkele maal negeert men het water niet volkomen, zoo b.v. bij „de Haven", de „Nieuwe Haven". Maar dat zijn uitzonderingen. Zoo is de Jeruzalemstraat in geen deele een straat, maar een grachtje, en datzelfde geldt voor de Spieringstraat. Ze vormen een aantrekkelijk gedeelte van Gouda, en hier en daar heeft men er mooie kijkjes op het koor der

Foto C. Steenbergh.
ZIJINGANG VAN HET OUDE MANNENHUIS TE GOUDA.

beroemde Groote Kerk. Maar ook in de onmiddellijke nabijheid valt oud schoon te bewonderen. Van de Jeruzalemkapel en het Vrouwenklooster — waarvan de voorgevel trouwens niets opmerkingswaardigs bezit — hebben wij al gesproken. Maar nog niet van het Weeshuis, staande waar de Jeruzalem in de Spieringstraat overgaat. Het is het oude Heilige-Geesthuis, reeds omstreeks 1390, echter op een andere plaats, gesticht. In 1555 werd het vergroot, in 1642—'43 verbouwd, evenals het daarnaast gelegen Aalmoezniershuis, waarmee het thans vereenigd is. Merkwaardig is vooral de gevel van het noordelijk gedeelte, en de poort, waarboven een relief: weeskinderen, die het

den. Van het inwendige verdient voornamelijk de schoorsteenkap in de mangelkamer vermelding, mooi gesneden 17de eeuwsch werk, dat gedragen wordt door hier later aangebrachte caryatiden in den vorm van een weesjongen en weesmeisje (zie de afb. op blz. 103). Het verhaal gaat, dat dit weeshuis in het midden der 15de eeuw zeer verrijkt is door een zekeren Pieter Pot, die in een ijzeren pot te vondeling gelegd, en in dit huis opgevoed, zich later te Antwerpen als koopman een groot vermogen verwierf. Even verder, aan de overzijde, is het Oude-mannenhuis, waarvan voornamelijk de grappige zijingang de aandacht trekt. Boven een overigens eenvoudig deurtje ziet men een friesje, met een in hout gesneden relief waarop een voorstelling wordt gegeven van oudjes, die de hulp van vermogende burgers inroepen. Daaronder de woorden: tempora labuntur (de tijd snelt voort). Daarboven een sierlijk opzetstuk, een gebroken fronton gedragen door een lijst met de woorden Spartam nacti, (wat zooveel zeggen wil als: „een huis voor den ouden dag verkregen hebbende") waarin, op een voetstuk dat een zandlooper vertoont, twee oude mannetjes staan, die het wapen van Gouda houden. Een aardig geheel, met de lantaarn ervoor, die intusschen een nauwkeurige beschouwing ervan slechts van terzijde toelaat. Boven dit poortje leest men in een sierlijk cartouche het jaartal 1614. Maar het Oude-mannenhuis werd reeds in 1555 gesticht, toen een zekere Willem Willems Vroesen de Oude er zijn huis voor afstond. Er is hier weer overvloed van smalle watertjes. Aardig is dat, hetwelk de „Molenwerf" doorsnijdt. Men ziet het aan de noordzijde in een boog onder de huizen komen. We zouden thans eigenlijk van het Oude Vrouwenhuis moeten spreken — nog beleefder ware het geweest, als we dit aan de woning der Oude Mannen hadden laten voorafgaan, maar — voor de afbeelding, daarbij behoorend, was in dit nummer geen plaats. Datzelfde geldt voor het Proveniershuis. Breken wij dus ons bezoek aan de eigenlijke gestichten van liefdadigheid af, om eenige daartoe toch ook te rangschikken hofjes te bezichtigen. Er zijn wel zestien hofjes binnen Gouda's muren geweest, waarvan naar wij meenen, de meeste nog bestaan. Niet alle intusschen bezitten iets bepaald-bezienswaardigs, al hebben ze natuurlijk steeds de bekoring van rustige plekjes met tuintjes, omgeven door helder-gehouden woninkjes. Aan de Nieuwe Haven, die een tijdlang een werkelijke gracht is maar 't ten slotte toch weer niet kan nalaten over te gaan in een smal echt-Goudsch watertje, dat in noordelijke richting

tusschen de huizen verdwijnt, zijn, dicht bij elkaar, niet minder dan vijf hofjes. Het meest van deze hofjes trekt de aandacht de „fundatie van Christine Ghysberts, weduwe wijlen Meester Floris Henrikus Letmaet”, zooals de steen boven de ingangspoort vertelt, die verder het jaartal 1625 bevat. Het zijn drie eenvoudige lage, aaneengebouwde woninkjes (zie de afb. op blz. 103) die met hun raambogen, waarin de bergsteen zoo levendig met de warme baksteenkleur afwisselt, nochtans een schijderachtig geheel vormen. Eenvoudiger is het hofje daarnaast. „Dit is de fundatie van den heer Mr. Cornelis Cincq”, vertelt het opschrift van den gevel, die verder weinig meer biedt dan een wapenstein en het jaartal 1700. Wat verder kan men het poortje van de „fondatie van Hendrick en Helena Jans 't Hart” bewonderen, een zeer eenvoudig poortje, dat echter misschien juist daarom zoo het oog boeit, misschien ook, omdat het weinige beeldhouwwerk waardoor het gesierd wordt, zoo verdienstelijk is. De „fundatie van Maria Tams”, eenige meters oostelijker, ontbeert een dergelijk sieraad. Blijkens het jaartal werd zij, evenals het hiervoor genoemde hofje, in 1657 gesticht. Een wapenstein vormt verder de eenige bezienswaardigheid ervan.
(Wordt vervolgd).
A. L.

EEN UITSTAPJE VAN CONSTANTIEN HUYGENS IN 1669.

HUYGENS, de bekende dichter, heeft een hoogen leeftijd bereikt. Hij beroemde zich als grijsaard er wel op, dat hij zoo buitengewoon kras was. Bijna 88 jaar oud, ging hij nog naar Bergen-op-Zoom voor den verkoop van tienden, en bezocht hij ook Amsterdam en Haarlem. ☞ Daarbij vergeleken was hij nog zoo oud niet — hij telde welhaast drie en zeventig jaar — toen hij, in 1669, een uitstapje deed naar Haarlem, Amsterdam, Amersfoort en Utrecht. ☞ In een aardig dichtstukje heeft hij dat uitstapje beschreven. ☞ Op Vrijdag 23 Augustus verliet hij de Heer van Zuylichem Den Haag. Het gezelschap was niet groot! Hoor maar:

Twee Meeren voor mijn' Coets, twee Knechts, een Hond,
een Luijt;

Met die onnoos'le sleep trok ick ten huijsen uijt.
Het oogmerk van de reis was:

hier en daer te spieden,

Wat wel, en wat niet wel, by kloecke en slechte lieden
Te weghe was gebracht, in 't spillen van haer Geld
Aen Boomen in der Aerd, of Steen op Steen gestelt....

M.a.w. Huygens ging zijn vrienden en kennissen eens bezoeken, in hunne woningen of op hunne buitenplaatsen. ☞ De koets hield het eerst stil aan de Duivenvoorder of Haagsche Schouw. De oude heer, die er niet van hield door anderen onthaald te worden, gebruikte daar een flink ontbijt, om verder op den dag gerust te kunnen bedanken als iemand hem „ongeern of geern” op een middagmaal zou willen vergasten. ☞ Endegeest, dat in 1653 in het bezit gekomen was van Scheldenus van der Rydt, en Haeswijk — behorende aan den heer van Mathenesse — vond hij onbewoond. Het eene roemt hij als „heerlijk” en „soet”; het andere „lag in de wieg en begon pas te leven.” ☞ Te Warmond vond Huygens zooals hij met een niet heel geestige woordspeling zegt, „juist geen middaghs warme mond”; het stevig ontbijt was dus niet overbodig geweest! De familie Wasse-naer, aan wie de heerlijkheid van dien naam behoorde 1), was naar Spa. Naar huis en tuin te oordeelen, zoude zij spoedig terugkomen. ☞ Op het huis Lokhorst of Oud-Teilingen, bewoond door den bekenden staatsman Hieronymus van Beverningh, die er vele vreemde planten kweekte, trof Huygens het maar matig:

Op Lockhorst, schoon verblijf, quam ick maer half te pass,
En miste Beverning, die wel geluckigh was:

Wat hadd hij sich vermoeyt met mij sijn' dusend kruiden,
Mij onervarene, ten nauwsten te beduijden!

☞ Nu viel het ongevall op syn' beleefde Gae,

Die mijn getramp verdroegh met all te langen stae.

(Is dit niet aardig gezegd?) ☞ Intusschen werd het avond



Foto C. Steenbergh.

HOUTEN RELIEF BOVEN DE DEUR VAN HET OUDE MANNENHUIS TE GOUDA.

en te Lisse verschafte de boeren onzen reizigers „versch' Eyers en goe rust.” ☞ Den volgenden morgen vroeg kwam de koets weer voor. Het eerst aan de beurt was het huis te



Foto C. Steenbergh.

DE POORT VAN HET HEILIGE GEEST- OF WEESHUIS TE GOUDA.

Meerenburg van den heer Van Alkemade, in 1638 gebouwd. Huygens roemt het als mooi en welverdeeld. Toen kreeg de familie Pauw op Bennebroek een bezoek. ☒ Met bewondering zag Huygens Heemstede.

Hoe Heemsté mij beviel, syn' weijen en syn' Duijnen,
Syn' ongeschonden huijs, syn' vischerij, syn' Tuijnen,
Syn over-all-om schoon, syn Heerlick hals-gebied
Te Meer en Boschwaert in, daer aen en till ick niet:
't Waer boven mijn geweld: 'T is beter niet gesproken,
Als by gebreck van spraek het werck den hals gebroken.

(Ook hier gold dus: Wie 't schriklijkst van mij zwijgt, heeft allerbest gezeid!) ☒ Van Overveen liet de oude heer in zijn koets zich sleepen door het zandig Bloemendaal, naar Santpoort en den Kruidberg, een jachthuis van den Prins van Oranje 2). Intusschen begon de avond te vallen, en dat gaf in die dagen reden tot ongerustheid aan wie op reis was:

de Sonn was ruijm in 't Westen,
En Haerlem noch soo verr, dat ick
mij voor sijn' Vesten
Pas met den doncker vond, en pas
de Cruijspoort toe.
Beleefde buijten-volck, seid' ick, niet
wel te moe,
Hoe raek ick inde Stadt? Hier is
geen' kans van avond,
Sprack 't Graeuw uijt eenen mond.
Van and're, die ick daer na vond,
Ontfing ick bet'ren troost: St. Jans-
poort, riever een,
Staet noch een' tyd lang op. Kan ick
daer henen? Neen.
Wat isser inde Weegh? een Boom die
voor een Steeg leit,
Gegrendelt en in 't slot, die is 't dat
in de weeg leit.
En magh dat slot niet op? geenssins.
Voor niemand? neen.
Voor vriend noch vreemde? neen,
Voor geen goe woorden? Geen!
Of (hier quam 't hooghe woord) *ghij
most een Stuijver geven*

De stuiver werd betaald. Schertsen-derwijs doet Huygens het voorkomen alsof zijn bankier daarbij te pas kwam. Immers hij schrijft:

Stracks is die somm in Banc' haer
aen, mij afgeschreven,
hetgeen ons onwillekeurig doet denken
aan onze Post-chèque- en Girodienst. ☒
Door boom, steeg, en St.-Janspoort
kwam de reiziger in de stad, waar hij
vernachtte. ☒ De dag die volgde was
een Zondag. 's Morgens kerkbezoek, 's
namiddags, na het noenmaal, voort-
zetting van de reis. ☒ Binnen wei-
nig uren bereikte Huygens „de onein-
delicke Muren” van 't machtig Amster-
dam. ☒ Nu was in dien tijd — men kan
er Ter Gouw (Nalezing op mijne Amstel-
odamiana, blz. 119—120) en De Roever (Uit onze oude Amstel-
stad IV blz. 38) op naslaan — het rijden met karossen anders dan
van de poorten naar herbergen of naar particuliere woningen,
met vermindering, zooveel mogelijk van nauwe straten, in Amster-
dam bij keur verboden. Intusschen wilde de bejaarde reiziger het
genot van zijn koets ongaarne missen. Dies trachtte hij een bij-
zondere rijvergunning van den magistraat te verkrijgen en
schreef hij het volgende briefje aan *Monsr. van Beuningen,*
Bourgemaistre:

Arrivé tout exprès pour voir vostre grand'ville,
Quoy que de mes deux pieds encor assez habile,
Je supplie humblement l'auguste Magistrat,
Dat mij mijn' eigen koets mogh' voeren langs de straet.
Que s'il en faut parler au Seigneur Escoutette,
On n'a qu'a m'aduertir: j'aij la main toute preste
D'aller lui presenter Requeste en sa maison.

Ordonnez, cher Consul, ainsi que de raison.
't Welck doende etc.

Het verzoek werd ingewilligd. En twee dagen lang reed
de Heer van Zuylichem in zijn koets door Amstels straten,
met een dankbaar hart:

Wat beenen konden mij twee halve Somer daghen
Die steene Wilderniss door en door henen draghen?

Na Amsterdam, (28 Augustus) een bezoek aan Muiden
(„weleer ons Muijden”, zegt de dichter, denkend aan de dagen
van den drossaert Hooft, ruim twintig jaar geleden). Na
Muiden Muiderberg.

Van hooghe Muijderbergh sach ick de Smijrnaas vloten
Ontladen naer het IJ droogh Pampus over vloten.
Bij Oud-Bussum bewonderde onze
reiziger Kommerrust, het buiten van
Mr. Joan Uytenbogaerd, dat hem deed
uitroepen:

Wat kan beknopten ernst in wei-
nigh' jaeren wercken!

Langs Eemnes ging het naar Soest.
Daar woonde een nichtje van Huygens,
de dertigjarige Jacoba Victoria Barto-
lotti van den Heuvel. Deze, wel wat
luchthartige juffer — die veel jaren
later de vrouw zou worden van Coen-
raad van Beuningen — was in 1669
een korten tijd verloofd geweest, met
een Antwerpenaar, Hendrik de Pickere
genaamd. De verbreking van dat enga-
gement schijnt zij zich niet erg te
hebben aangetrokken. Ware dit anders,
de grap die de oude heer Huygens
bedacht, ware weinig gepast geweest. Hij
deed, alsof hij De Pickere was en zond
haar een vierregelig versje, luidende:

A Mle Jacoba Partolotti.
Si vous estes moins dure helas que
vous n'estiez,
Belle, tousjours ma Belle, agreez
mon audace:
Tout ce que je pretens, ce n'est
rien que la grace
D'une fois vous revoir, pour mourir
à vos pieds.
Picart le désespéré.

De aankondiging van dit bezoek —
dat den volgenden ochtend te wach-
ten was — baarde haar die het gold
niet weinig schrik. Haar hart en haar
gezin — heet het in ons dichtstukje —
daverde opnieuw voor „Pickert”.

„Als wilde' hij weer thuijs in,”
wordt er ietwat drastisch bijgevoegd.
☒ Toen nu echter ten dienenden dage
niet De Pickere maar Huygens binnen-
trad, verkeerde het beven in lachen.
De grap werd goed opgenomen en
„vriendelick vergeven,”
Soo dat de Landhuijs-vrouw, met on-
verdient onthael,

Den logenaer vergund' een vrolick middaghmael,
En groene Wandeling door Tuijnen, Parck en Drevén.

Die dag viel kort. Maar het werd avond en de reiziger moest
verder. „Half bij nacht” kwam hij te Amersfoort aan. ☒
Den volgenden morgen ging hij eerst naar Stoutenburg,
waarvan zijn oude vriend Jacob de Bye heer was, en dat
door een nicht van dezen bewoond werd.

In de stad „geluckte” hem

het Meesterlick ontmoeten
Van die aen Nimmerdor sijn meesterstuck gewrocht
En Dorlombergh in 't sand aen 't groeijen heeft gebrocht;
namelijk Jhr. Everard Meyster, den rijken zonderling,
van wien Mr. S. Muller Fzn. in zijn *Oud-Utrechtsche vertellingen*
het een en ander vertelt, en wiens naam verbonden is aan den
Amersfoortschen Kei. ☒ Nadat deze jonker onzen reiziger



Foto C. Steenbergh.

DE GEVEL VAN DEN NOORDELIJKEN
VLEUGEL VAN HET WEESHUIS
TE GOUDA.

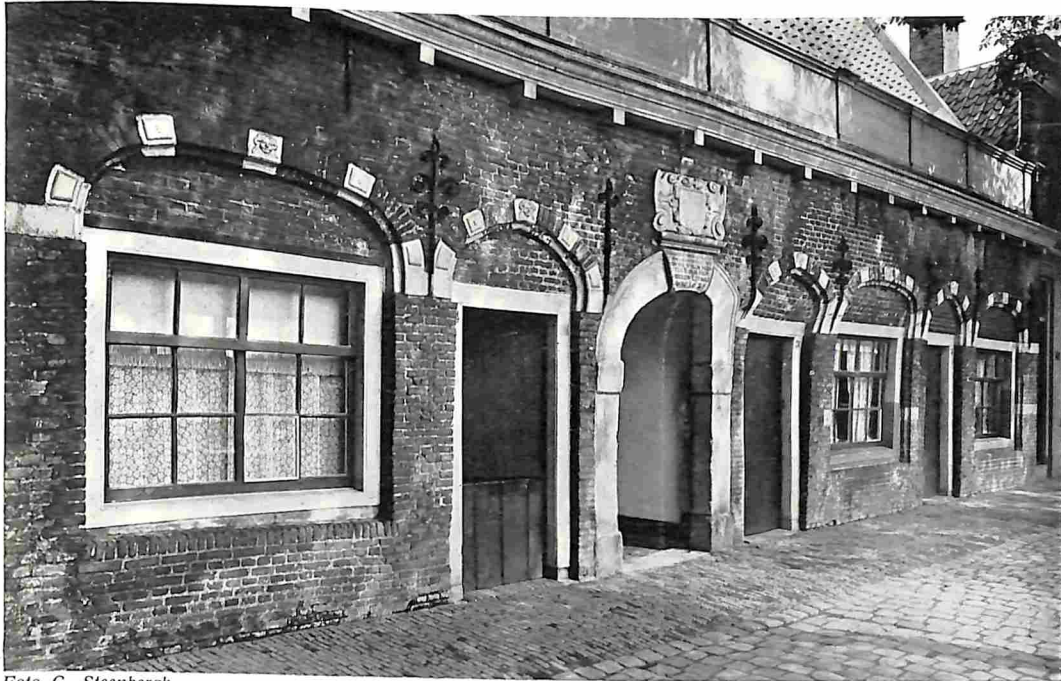


Foto C. Steenbergh.

DE FUNDATIE VAN CHRISTINE GHYSBERTS AAN DE NIEUWE HAVEN
TE GOUDA.

„door dorr en groen” den dag gekort had met praten, was de tijd voor de nachtrust aangebroken. —

Door d'allerbreedste Straet van d'allerbreedste Straten,
Die van voor Amersfoord tot byde Bilt belendt,

reed Huygens den volgenden morgen naar Utrecht. ☒ Bij 't noemen van die stad denkt onze dichter onwillekeurig aan Paus Adriaan en diens vorstelijk verblijf Paus-huize. Maar hoe was Utrecht veranderd sedert het begin der zestiende eeuw!

Oud Uijtrecht en jong Uijtrecht,
Daer steedsche sinlyckheit, soo veel, soo keurlick, uijt recht
Dat, quam de goede Paus t' herleven in syn' stadt,
Hij wenschten aen syn Huijs veel Pauselijcker schatt
Veel cierlicker besteedt, om soo veel' schoone Wijcken
In aensien van gebouw, ten minsten, niet te wijcken.

Het was Zondag, en tweemaal ging Huygens ter kerk. Daarna sprak hij een lid van de Utrechtsche familie Schade, en had ook een onderhoud met zijne oude vriendin Anna Maria Schurman en den bejaarden maar nog krassen Professor Voetius.... ☒ Met leedwezen vertrok Huygens uit Utrecht, een stad, schrijft hij, „die 'ck altoos noo verlaet.”

En door de Weipoort heen,

vervolgt hij, terwijl eene verontschuldiging uit zijn pen vloeit dat hij Leiden niet bezocht heeft,

Naeckt' ick mijn' lieven Vliet, en liet mij 's nachts genoeghen
Met Hofwijcks klein verblijf, en met den Haegh daarna,
Die 'ck altoos, waer ick loop, vind' sonder wederga.

Zoo kwam dan in oost-west-thuis-best-stemming onze dichter weer in zijn geliefde Hofstad terug, en wel juist op zijn drie-en-zeventigsten verjaardag. Mr. C. BAKE.

1) Deze en andere topografische bijzonderheden zijn aan de noten in Werps uitgave van Huygens' gedichten ontleend.
2) Over de Kruidberg kan men het een en ander vinden van de hand van W. Bax Jr. in Oud Holland, jaarg. 1909 blz. 176-188.

Symboliek en Symbolen.

MEN zou kunnen zeggen, dat de symbolen een reis door de wereld gemaakt hebben, zooals Graaf Goblet d'Alviella, hoogleeraar in de geschiedenis der godsdiensten aan de universiteit te Brussel, dat noemt in een zijner werken, waaraan ik hier het een en ander ontleen. ☒ Het woord „symbool” werd oorspronkelijk door de Grieken gegeven aan het wasplaatje, dat bij het verleen van gastvrijheid bij wijze van een contract werd gedeeld. Later had het betrekking op gegraveerde schelpen, waaraan de ingewijden uit de mysteriën elkander herkenden. Verder werd de beteekenis uitgestrekt tot godspraken, voorspellingen en elk buitengewoon verschijnsel, dat als een wenk der goden kon worden beschouwd. Eindelijk werd de sym-

boliek toegepast op de pasmunten der militairen, insignes van genootschappen, van den trouwring af tot den ring, die voor het begin van het gastmaal afgegeven werd om de betaling der kosten te verzekeren. Door de symboliek, zegt professor Goblet, werden de eenvoudigste en meest gewone dingen geïdealiseerd. Ons leven is een aaneenschakeling van symbolen van de geboorte tot aan het graf. ☒ Vooral de Roomsche Kerk is onuitputtelijk in symbolen. De symboliek, zegt Heinrich Detzel in zijn Christliche Ikonografie, is zoo oud als de wereld zelf, en hij ziet daarin een openbaring Gods. De mensch had voor de kennis van het bovennatuurlijke en bovenzinnelijke dikwijls een aanschouwelijke, een zichtbare voorstelling noodig. Immers lezen wij in Corinthe 10 : 11 : „want alle deze dingen geschieden hun in figure”. Niet alleen christelijke ideeën, maar ook heidensche gebeurtenissen vielen binnen het cirkelvlak der symboliek en zoo

werden personen en feiten in beeld gebracht. De symboliek wordt dan ook bij alle godsdiensten der wereld gevonden. Wat zijn offeranden, wierook, kaarsen, bloemen de kleuren der priesterkleeding anders als symbolen? Reeds in de eerste eeuwen des Christendoms speelden de symbolen een voorname rol. Toen werden in de versiering der portalen, kapellen en friezen der kerken, in de kerkelijke meubelen en boeken, maar vooral in de beschilderde glazen, symbolische en typologische voorstellingen opgenomen. Men bleef zich echter niet bij den beeldvorm bepalen, maar voegde daar weldra profetische woorden en teksten uit het Oude en Nieuwe Testament aan

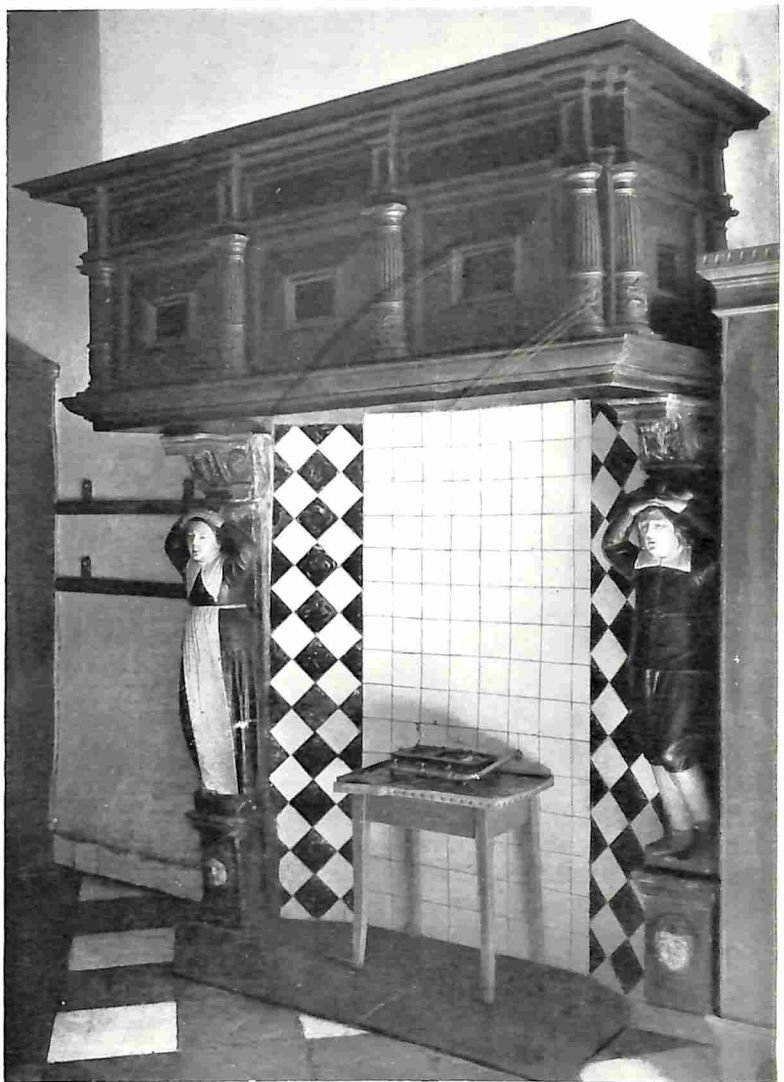


Foto C. Steenbergh.

SCHOUW MET WEESKINDEREN-CARYATIDEN
IN HET WEESHUIS TE GOUDA.

toe. Deze samenvoeging van beeld en woord bereikte omstreeks de XIIe en XIIIe eeuw haar toppunt, en in de XVe eeuw zien wij haar in kunstige handschriften uitgevoerd, die met den algemeenen naam van „biblia pauperum” werden bestempeld, waarschijnlijk aldus genoemd omdat ze veelal het werk der bedelmonniken waren. Bij het intreden der laatmiddeleeuwsche kunst zien wij de strenge symbolieke, de ernstige typologie verminderen, toen het kerkelijke element in de kunst gaandeweg verflauwde en den kunstenaar een ruimer veld werd geboden. Toch hië in de XVIIe en XVIIIe eeuw de symboliek zich bezig met de versiering der kerken, maar het was meest eigen vinding, een soort van natuursymboliek, niet aan de Testamenten ontleend. Eerst in de helft der vorige eeuw kwam hierin, zooals in zoovele andere dingen, een heilzame reactie. In de muurschilderingen der nieuwe kerken, in de glazen der gerestaureerde muisters, in het tapijtwerk der altaren en presbyteriën, ja zelfs in de kerkenboeken, en al het meubilair zien wij de verheven, bezielende symboliek herleven. Vooral professor Johan Klein, te Weenen overleden in 1883, wist zijne met ernstige toewijding ontworpen cartons voor glas en borduurwerk ingang te doen vinden en heeft met verrassende snelheid een nieuwe baan gebroken op het gebied der kerkelijke kunst. Het zou niet te doen zijn het onafzienbaar veld der symbolen doorloop en ik wensch mij dus slechts bij eenige weinige specimen te bepalen. ☞ Oud Christelijke schrijvers en kerkvaders, zooals Tertullianus, Cyprianus en Origenes, een der schranderste leeraren der christelijke Kerk, geboren te Alexandrië omstreeks het jaar 185, maar vooral Augustinus en Antonius, meenden symbolisch verband te zien tusschen de getallen in het Oude en het Nieuwe Testament en beriepen zich daarbij op de woorden in de apocryphen, Sapientia Salomonis, het Boek der Wijsheid van Salomo XI: 21: „omnia in mensura et numero et pondere disposuisti.” (Gij hebt alles geordineerd, naar maat, getal en gewicht). Het getal één doet denken aan het Opperwezen. Het getal drie is het symbool der Drie-eenheid, vier dat der vier werelddelen, de vier windstreken, de vier elementen: vuur, lucht en aarde, zes dat der scheppingsdagen, zeven is het getal der heilige mysteriën, zeven Engelen, zeven planeten, zeven koningen, zeven gemeenten in Azië, zeven kandelaaers, een boek met zeven zegelen, zeven koppen van dieren, zeven vette en zeven magere koeien of aren, zeven bazuinen voor Jericho, enz. Het getal acht staat in verband met besnijdenis en doop, waarom vele baptisteriën achtkantig werden gebouwd. Het getal negen: de negen Engelenkoren; elf: de zonden, twaalf, het heilige getal der twaalf apostelen, twaalf leeuwen voor den troon van Salomo enz. ☞ Men ziet, dat er aanleiding te over was in de oud-christelijke Kerk om deze getallen, in hun symbolische beteekenis, vooral het bij uitnemendheid zinnelijke getal zeven, met den stralenkrans der heiligheid te omgeven. Van de figuren noem ik in de eerste plaats de Duif,

als zinnebeeld van den H. Geest. De kerkvaders hebben haar ook daarom uitgekozen, omdat volgens hen de duif geen gal bezit (palumbus sine felle: duifje zonder gal 1). Zij is tevens het zinnebeeld der innigste liefde, zooals Salomo zegt in zijn Hooglied VI: 8: „eene is mijne duive, mijne volmaakte”. Voor Noach was zij de bode des vredes, en zij is ook het symbool der nederigheid, zooals wij lezen in Mattheus X: 10: „simpel gelijk duiven”. Volgens Kraus komt de Duif het eerst in de mozaïeken van de IVe, Ve en VIe eeuw voor. Volgens Gregorius den Groote is zij ook het symbool der Opstanding. Als attribuut komt de Duif voor bij den profeet Eliza, Gregorius, S. Columba en anderen. ☞ De Pauw figureert op oud-christelijke monumenten alleen als decoratief. Terwijl noch in de H. Schrift, noch in de kerkelijke geschiedboeken eene authentieke aanduiding van een pauwensymbool te vinden is, heeft men ten eerste in de vernieuwing van het gevederte in de lente, ten tweede in de vermeende onvergankelijkheid van het pauwenvleesch eene aanwijzing meenen te zien op de wederopstanding des vleesches. Zoowel op heidensche, als op christelijke monumenten wijst de Pauw op de eeuwige lente, waarin de ziel eenmaal zal ontwaken. Daarom staat de Pauw o.a. in het coemeterium 2) van den H. Cullistus als decoratieve figuur bij de symbolen der vier jaargetijden. Evenzoo zien wij op het coemeterium van den H. Januarius te Napels de Pauw in al zijn pracht, te midden van bloemen en kransen. De Pauw was ook het symbool van den doop en wordt in de baptisteriën van Ravenna, Napels en het Lateraan als decor aangebracht. Het attribuut van S. Barbara is een pauwenveer, omdat volgens de legende, de roeden waarmede zij geëeseld werd, in pauwenveren veranderden. ☞ De Haan komt reeds bij de oude geschiedschrijvers in allegorischen zin voor. Bij Prudentius, de eerste christelijke dichter bij de Romeinen (350—413), is hij de herein des lichts, die de geesten der duisternis verbant en den nacht scheidt van den dag. Volgens Hilarius is het kraaien van den haan vóór het aanbreeken van den dag een waarschuwing voor de dienaren des Woords om tijdig in de kerk te zijn. In de oudste gongen der katabomen is tot nog toe de Haan niet gevonden. Sedert de IIIe eeuw komt hij op monumenten slechts weinig voor en figureert daar bijna uitsluitend als attribuut van den apostel Petrus. Reeds vroeg werd hij op de spitsen der kerktorens geplaatst en wel boven het kruis, waar hij als windwijzer dienst doet. Zooals de haan zich tegen den wind keert, zegt een geschiedschrijver der oudheid, zoo moet de prediker zich tegen de stormen keeren, die de Kerk bedreigen. ☞ De Gallische Haan (coq gaulois) is een der Fransche nationale emblemen. Onder de Revolutie versierde hij de vaandels van Frankrijk, verdween onder het Keizerrijk, verscheen weer in 1830 en werd opnieuw door Napoleon III verdreven. ☞ De Leeuw was bij alle volken het symbool van macht en sterkte. De stervende patriarch Jacob noemde Juda een

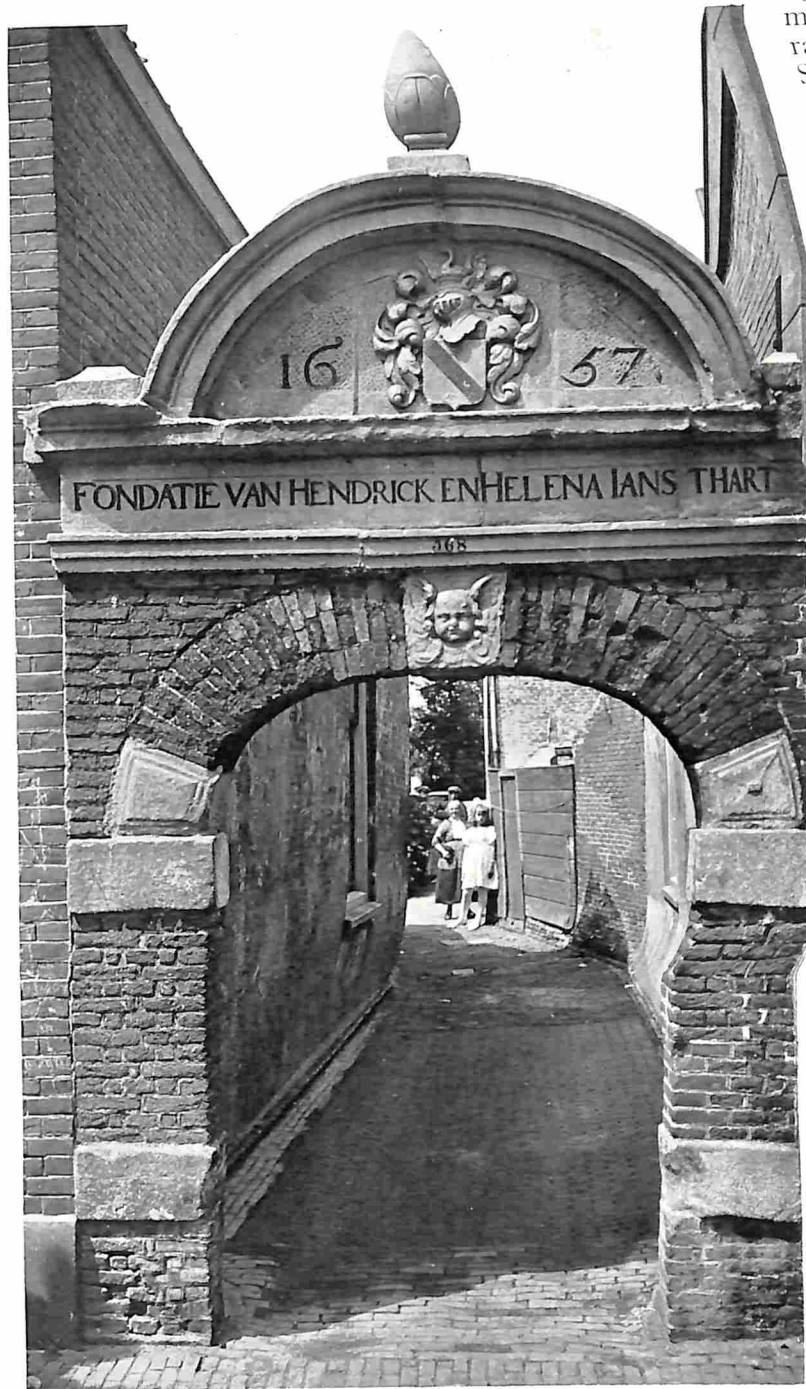


Foto C. Steenbergh.

POORTJE VAN HET HOFJE VAN HENDRICK EN HELENA JANS 'T HART AAN DE NIEUWE HAVEN TE GOUDA.

welp van een leeuw. Volgens den Physiologus, een buitensporig fabelachtige beschrijving van dieren (elfde eeuw) moet de leeuw niet, of slechts met open oogen slapen, waarom vele kerken in Rome hem als hun poortwachter gekozen hebben. Ook in Duitschland komt hij als zoodanig herhaaldelijk voor. De leeuw, die zijn doodgeboren jong op den derden dag door zijn adem of gebrul tot het leven opwekt, is een zinnebeeld der Opstanding. De apostel Petrus vergelijkt den leeuw met den duivel, die „omgaat als een brieschende leeuw, zoekende wien hij zoude mogen verslinden” (I Petr. V : 8) en in Psalm XC : 13 lezen wij: „gij zult vertreden den leeuw en den draak”. Als attribuut komt hij voor bij den Evangelist Marcus en de H. Dominica, die voor de wilde dieren geworpen werd en bij den H. Hieronymus, waar hij een leeuw een doorn uit den linkerpoot trekt. Hij komt trouwens op vele afbeeldingen van heiligen voor. ☒ Hoogst belangrijk, al komt het sedert eeuwen niet meer voor, is het vischsymbool, waaromtrent Professor Reusens, in leven hoogleeraar aan de universiteit te Leuven, in zijn „Archéologie Chrétienne” o.a. het volgende zegt: Gedurende de eerste drie eeuwen der Kerk was de Visch een der meest verspreide symbolen, waarmede de Heiland werd aangeduid. Het Grieksche woord „Ichtus,” dat „visch” beteekent, levert de initialen

der woorden: Jesus Christus Theou Uios Soter, d.w.z.: Jezus Christus, Zoon van God, Verlosser. Geen wonder dat dit teeken door de kerk in hooge eere gehouden werd. ☒ Zooals men weet worden Geloof, Hoop en Liefde gesymboliseerd door het kruis, het anker en het hart. Het eerste en het laatste zullen wel geen toelichting behoeven. Het Anker, als zinnebeeld der Hoop, behoort tot de oudste symbolen der Christelijke Kerk. De apostel Paulus zegt in zijn zendbrief aan de Hebreëen VI : 19, met betrekking tot de Hoop: „die wij hebben als een anker der ziele”. Het wordt op de oudste grafstenen der katakomben gevonden. De vorm van het anker leidde soms nog tot een ander symbool, vooral met den dwarsstok boven den ring, hetgeen aan het Kruis herinnerde en daarvoor in de dagen der verdrukking in de plattelanden. Als attribuut komt het dikwijls voor o.a. bij S. Nikolaas, die toch ook de patroon der zeelieden was. ☒ Ten slotte nog het een en ander omtrent het wereldsymbool, het Gamma- of het Swastikakruis. Men geeft den naam „gammakruis,” zegt professor Goblet, aan een kruis, waarvan de uiteinden rechthoekig omgebogen zijn, zoodat zij vier gamma's vormen, die aan den voet ineensmelten en naar denzelfden kant gericht zijn. Het is onbetwistbaar van heidenschen oorsprong en werd dan ook door Schlieman in talrijke exemplaren onder de puinhoopen van Troje gevonden. Van Griekenland uit, zoo lezen wij verder, schijnt het zich verspreid te hebben over de Romeinsche provinciën en de Keltische bevolking, en van Zwitserland en de Donaustraken tot in het hart van Groot Brittannië, waar het op vazen, metalen, schalen, degenknoppen, mozaïekfragmenten van oude buitenplaatsen en grafheuvels uit het bronzen tijdperk voorkomt. In Ierland en Schotland schijnt het gammakruis werkelijk als christensymbool graftomben beschermd te hebben, waar het in vereeniging met Latijnsche kruisen werd aangetroffen. Dat het door de Christenen werd overgenomen blijkt in de eerste plaats uit grafstenen met het gammakruis, in de katakomben gevonden, voorts uit een in het museum te Brussel berustend grafsteen uit de XIVe eeuw, opgegraven te Hoey in 1871, waarop een priester is afgebeeld, bekleed met een kazuifel, op welker drie banden gammakruisen zijn geteekend. Te Milaan vindt men nog heden een rij haakvormige kruisen om het gestoelte van den H. Ambrosius. ☒ In Indië wordt het gammakruis „swastika” genoemd als de uiteinden zich naar rechts ombuigen. Het woord „swas-

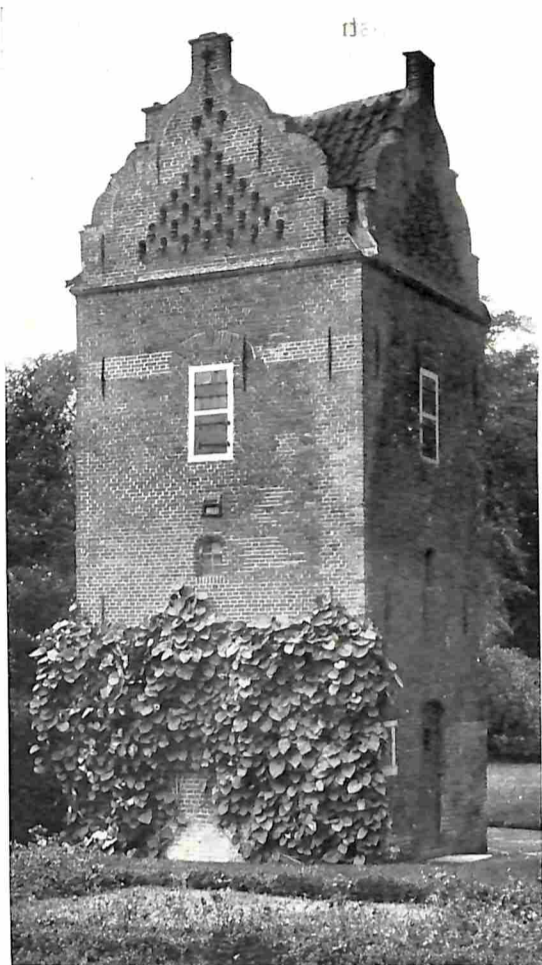


Foto C. Steenbergh.

HET HUIS TE WERVE.
DE OUDE DUIVENTOREN OP 'T LANDGOED.

tika” zegt professor Goblet, is afgeleid van „swasti”, dat op zijn beurt uit „su” (goed) en het werkwoord „asti,” (hij is) gevormd is. Onder de Hindoes, zoowel als onder de Boeddhisten, heeft het symbool altijd als een geluksteeken gegolden. Minder poëtisch klinkt de verklaring van den taalgeleerde Panini, waar hij zegt, dat dit teeken gebruikt werd om de ooren van het vee te merken. ☒ In Indië kwam het gammakruis voor op de stukken zilver in den vorm van domino-stenen, die aan het gebruik der eigenlijke munten vooraf gingen. En hiermede neem ik afscheid van een onderwerp, dat onuitputtelijk is als de zee. Waar ik slechts door enkele voorbeelden heb willen aantonen hoe de symbolen zijn ontstaan en hun weg door de wereld hebben gevonden, hoop ik, zij het dan ook in geringe mate, in mijn poging te zijn geslaagd.

K. L. SCHAMP.

1) palumbus : houtduif.

2) Coemeterium : begraafplaats.

Het Huis te Werve te Rijswijk (Z.-H.).

(Slot).

OOK hadden de heeren te Werve het recht van zwanendrift, gelijk ook een middeleeuwsche duivenslag, ongeschonden bewaard, herinnert aan het recht van duiven houden, dat alle heeren in

de middeleeuwen bezaten. Wat de zwanen betreft, zoo blijkt nog uit een verleibrief aan Elisabeth Maria Cromhout van 10 September 1763, dat men te Werve twee paar oude of jonge voedende mocht houden. ☒ En de duiventoren, nog op het landgoed aanwezig, is een waardig cultuurhistorisch monument. Ze dateert uit de 15e eeuw; het jaartal 1590, in zandsteen gebeiteld, werd blijkbaar later, bij een restauratie, aangebracht. Immers het benedenste gedeelte van den toren is van zoggenaamden Rijswijkschen steen opgetrokken, een halfroode, halfele baksteen, met afgeslepen hoeken. En aangezien in 1500 de Rijswijksche weiden, waar de klei van dezen steen werd gevonden, waren afgegraven en dies geen steenbakkerij daar ter plaatse meer kon worden uitgeoefend, zoo



Foto C. Steenbergh.

HET HUIS TE WERVE, GEZIEN VAN HET WESTEN,
MET OVERBLIJFSEL DER SLOTGRACHT.

moet de duivenslag vóór 1500 zijn gebouwd. Hierop wijst trouwens ook de onsymmetrische Gothische bouwtrant van het benedenstuk, terwijl in het bovengedeelte duidelijk de Renaissance haar invloed doet gelden, door het symmetrisch plaatsen van de ramen in het midden van den muur. Door deze „styleerings“-methode zijn ook de ankers de hun toekomende plaats kwijtgeraakt en missen nu ieder doel. Trouwens, de Renaissance heeft den geheelen bovenbouw beheerscht: ook de geveltjes zijn in Renaissance-stijl opgetrokken. Waarschijnlijk was deze duiventoren ook de plaats, waar de jachtvalken werden geherbergd, de valken welke tot den onmisbaren inventaris van iederen zich respecteerenden edelman behoorden. En zeker niet konden worden ontbeerd door Jan Ruychrock's zonen Willem en Frank, geduchte houwdegens, van wie dit wordt verhaald: „Binnen desen tijden dat de Stadhouder in den Haghe lach, sijn der eenige vermetele en quaetwillige geweest van der Hoecxpartije, en

quamen met groote hoopē voor der Cabbeliauscher huysingē en woningē, als heer Willem Ruychrocx Ridder, Vranck Ruychrocx (e.a.) en voor meer ander huysen, en sloegē alle de glazen uyt, en voort alle tgene datter in de huysen was, en deden groote schade en leefden niet alte eerlic“. Een van Jan Ruyckrocks dochters, Willemijne, was godvruchtiger dan haar baldadige broeders: in 1530 vinden we haar bij de zusters van de Abdij te Rijnsburg. Geloovig Katholiek bleef het geslacht, zooals trouwens bijna heel Rijswijk het oude geloof trouw bleef. En als zoodanig zorgde Jan Ruychrock nauwgezet voor zijn laatste rustplaats: één kapel bezat hij in de St. Jacobskerk te 's Gravenhage, welke later werd afgebroken, één te Rijswijk, waar ook enkele leden van het geslacht werden begraven. En tijdens de Reformatie hielden de heeren van de Werve steeds de zijde van den koning en het Katholieke geloof. De toenmalige bewoner van het huiste Werve had, om zijn godsdienst te kunnen uitoefenen, een priester in huis genomen en ook de bewoners van Rijswijk vergunde hij de godsdienst oefeningen in de kapel bij te wonen. Om het ongemak van den grooten toeloop naar zijn huis te ontgaan had hij boven het poortgebouw dat zich verhief in de nabijheid van den duiventoren, een afzonderlijke toe-

gang naar de kapel laten maken. Op het eind der 17e eeuw verdween de kapel; nog is het houten gewelf bewaard, dat 't zelfde profiel heeft als het gewelf van de kapel van 't Agathaklooster te Delft, de zogenaamde Fransche kerk. In de 17e eeuw is er reeds een zoldering ingelegd, zoodat hier geen sprake is van moeren kinderbalken. Nog kan men zien, dat 't dak rechter liep, dan het tegenwoordige dak, terwijl ook een topgevel is blijven bestaan. Tot zoover de herinneringen, de overblijfselen van vervlogen tijden. Nog een groote verandering onderging het landgoed in de laatste jaren. Achter het huis strekt zich thans een wijd meer: niets doet vermoeden, dat het zijn ontstaan aan menschenhanden en nog wel aan moderne menschenhanden heeft te danken. Van 1908—1911 werd 't gegraven: 11 bunders land verdwenen om 't Laak-kwartier in den Haag op te hoogen. Het lag eerst in de plannen om het zoo ontstane meer weder met afval uit den Haag te dempen. Gelukkig werd deze onzalige gedachte nog in haar geboorte gesmoord, zoodat thans de Rijswijksche jeugd een ideale zwemplaats heeft gekregen, waar ze dagelijks, onder toezicht en geleide van haar onder-

wijzers kunnen komen zwemmen. De toegang over het landgoed werd opengesteld, er werd ook gezorgd voor verschillende onmisbare zweminrichtingattributen als kleedkamer, springplank e.a. Ze zullen in de toekomst ongetwijfeld nog meer tot hun recht komen, nu het landgoed te Werve door den heer Deterding is aangekocht om een heerlijk week-end en even heerlijke vacaties te bezorgen aan het personeel der Bataafsche Petroleummaatschappij. Wel veranderen de tijden: binnenkort zal het eenmaal feudale huis, al zal het zoo weinig mogelijk worden veranderd, voorzien zijn van alles, wat een zoo democratische instelling eischt. En rondom het gebouw zullen de terreinen voor sportterreinen worden ingericht: tennisvelden, voetbalterreinen zullen niet ontbreken. Ofschoon zooveel doenlijk het totaal-aspect voor een schilderachtige, romantische, boschrijke omgeving zal blijven zorg dragen.

RO VAN OVEN.

Tusschen winter en lente.

‘T was te verwachten dat na zulk een zachten winter de voorjaarsboden spoedig komen zouden. En al is het tot roemen nog te vroeg, al kunnen Februari en Maart nog sneeuw en ijs, hagel en felle kou brengen, we willen ons toch alvast verheugen op de lenteteekenen die in Sprakelmaand reeds ons deel zijn, en op de traditioneele zonnige dagen, die Februari ons brengen zal, dankbaar de schatten van schoonheid samenlezend die er nu reeds te vinden zijn. Nog staan de vochtig groene boomstammen kaal en zwart getakt en 't zal nog vele weken duren eer allen de jonge bladerentooi zal kronen. Nog een lange reeks van dagen moet voorbijgaan eer we ons in het stadsche park geheel te midden van de volheid der natuur kunnen wanen, als de groene wanden het uitzicht op de huizenrijen komen afsluiten. Maar de nadering van die glorieuse dagen van Meimaand en vroegen zomer doet zich toch reeds kond. De jonge heesters laag tegen de aarde, wagen al schuchtere pogingen hun naakte hout met groene spruitsels te sieren, een teeder lentewaas ligt er reeds over gespreid. De gele bloei der kornoelje sluit zich daar harmonieus bij aan.

Als geen vorst meer komt deren, wordt het gras in de gazons en buiten op de weiden nu steeds frisscher van tint en de bladertooi van het speenkruid, waaruit straks de fijne gele bloempjes zullen verrijzen, prijkt al glanzend donker groen: frisch en krachtig. De madeliefjes bloeien om Kerstmis wel al, wanneer de winter zoo zacht is, en voorjaarsvroegeling en paarse doovenetel evenzeer, maar als lenteboden voegen zich daar de sneeuwkllokjes bij en de hazelaars stuiven erboven. De elzen moeten het voorloopig nog doen met de donkere versiering van de paarszwarte wintervruchtjes, om de oranjezaden voor de sijsjes zoo'n welkome pleisterplaats. Maar daarnaast bengelen ook al de dunne lentekatjes en naarmate de dagen lengen en het zonlicht warmer straalt, komt er weldra groei en meerdere schoonheid in. Ook nu al zijn enkele takken ervan een kostelijk kamersieraad en bij goede behandeling volgt ook binnenshuis de verdere ontwikkeling van zelf. De flora van de heel vroege lente, van de overgangstijd van Februari, is daarmee nog lang niet uitgeput. En 't zijn juist de rommelige, achteraffe hoekjes, waar soms wondere schoon-



Foto C. Steenbergh.

GANG IN HET HUIS TE WERVE.



Foto C. Steenbergh.

HET 1908—1911 GEGRAVEN MEER NABIJ HET HUIS TE WERVE.

heid prijkt. Of zijn langs de nog kale wegzoomen en op de verwaarloosde stukken van het bouwland de stralend gele hoofdjes van het klein hoefblad geen heerlijke verheugenis evenzeer als de paarse trossen van het groote hoefblad, die op soortgelijke plaatsen, iets later, verrijzen? Wondere planten zijn het, die bloeien, voor de bladerkrans zich toont, die, frisch en welig, pas te voorschijn komt als de zomer nadert. ☞ En naast de wilde soorten is er een schat van schoonheid door hulp van menselijke hand gekweekt. In parken en plantsoenen duurt het niet lang of de crocussen verrijzen met hun fijne hoofdjes, wit en paars en geel of de tulpen in de grasperken en op de pleinen en, schoon in hun eenvoud, te midden van de exotische pracht der bloemenwinkels. ☞ Dan is daar naast bloemenkleur en geur, de rijke stoet van vogels, al mede steeds talrijker wordend, naarmate de winterdagen schaarscher zijn geteld. ☞ Ook de winter is niet zonder hun, nog immer te weinig gewaardeerde, nabijheid. Denk maar aan de meezen bij het wintervoer met hun acrobatische toeren, aan de vink met zijn twinkend geluid, aan 't lenig geklim boom-op, boom-af, van den boomklever, aan 't lichte lied van roodborst en winterkoning. ☞ Alleen als de koude bar gaat nijpen — en ook in deze maanden bestaat de mogelijkheid daarvan nog altijd — verstomt hun lied en verdwijnt hun drukke levendigheid, maar dan staan de vogelvrienden klaar om hen door den moeilijken tijd heen te helpen. ☞ Zijn de dagen echter vol van zon en is de hemelkoepel klaar, dan klinkt op de gulden Februaridagen ook hun lied met steeds meer variatie. ☞ Zoo heb ik op den laatsten Januaridag de merel al mogen hooren en hoe bracht zijn parelend zuiver geluid een innige ontroering om de belofte van heerlijkheid, die komen ging! Zoo zingt de zanglijster nu in den vroegen morgen van een zachten zonedag, zoo wordt de roep van de schildvinken steeds rijker gemoduleerd en klinkt aldra hun bekende frissche wijsje, zoo wordt het repertoire van de meezen met de dagen veelzijdiger geschakeerd. De houtduif roept al in de eerste Februariehelft, de roeken beginnen in de hooge boomkruinen al spoedig aan hun nesten. Buiten op de velden zwerven de leeuweriken allang in troepen rond, dra stijgen ze nu boven het groene land zingend tot wijde hoogten op. ☞ ☞ Februari kan vol doodsche dagen zijn, koud en mistig, triest en vol donkere melancholie, strenge vorst kan de wateren nog verstijven en — wie weet? — ons nog de vreugde gunnen van het zwieren op de rappe ijzers. Maar intusschen leeft en zingt, groeit en bloeit en spruit het al, schuchter nog en teer, maar steeds voller en rijker, steeds warmer en levendiger, naarmate het zonlicht hooger stijgt, tot straks de winter voorgoed is heengegaan en de lente er is, nu niet meer voorzichtig en aarzelend, maar rijk en machtig en van matelooze schoonheid vol!

A. L. BROER.

IN EEN JAPANSCHEN TUIN

4)

door LAFCADIO HEARN.

Vertaling van HENRI POLAK.

VI.

DAT boomen, althans Japansche boomen, zielen hebben, kan geen onnatuurlijke fantasie zijn voor iemand, die den bloei van de *umenoki* en de *sakuranoki* gezien heeft. Het is een volksgeloof in *Izumo* en elders. Het is niet in overeenstemming met de Buddhistische filosofie en toch treft het je als veel dichter bij de wereld-waarheid te zijn, dan de oude, westersche, orthodoxe opvatting, dat boomen „geschapen zijn ten nutte van den mensch.” Bovendien bestaat er veel zonderling bijgeloof betreffende bepaalde boomen, dat, niet ongelijk aan veel West-Indisch bijgeloof, een invloed ten goede gehad heeft, doordat het de vernietiging van heerlijk geboomte tegenging. Japan heeft, evenals de tropische wereld, zijn spookboomen. Van deze worden de *enoki* (*Celtis Wildenowiana*) en de *yanagi* (treurwilg) voor bijzonder spookachtig gehouden; zij worden thans zelden in de Japansche tuinen aangetroffen. Van beiden wordt geloofd, dat zij geestverschijningen kunnen opwekken. *Enoki ga bakeru* is het gezegde te Irumo. In een Japansch woordenboek zult gij het woord *bakeru* vertaald vinden als: „veranderd worden,” „een wijziging ondergaan”, „verwisseld worden” enz.; doch het geloof omtrent deze boomen is zeer eigenaardig en kan niet verklaard worden door een dezer vertalingen van het werkwoord *bakeru*. De boom zelf verandert niet van vorm of plaats, doch een geest, *Ki-no-o-baké* genaamd, maakt zich los van den boom en beweegt zich in verschillende vermommingen. De vorm, in de meeste gevallen aangenomen door het phantoom, is die van eene schoone vrouw. De boom-spookgestalte spreekt zelden en waagt het gewoonlijk niet zich ver te verwijderen van zijn boom. Indien men haar nadert, trekt zij zich onmiddellijk terug in den stam of het gebladerte. Men zegt, dat, als men in een ouden *yanagi* of in een jongen *enoki* kerft, bloed uit de snede vloeit. Als zulke boomen zeer jong zijn, gelooft men niet, dat zij bovennatuurlijke gewoonten hebben, doch zij worden gevaarlijker naarmate zij ouder worden. ☞ Er is eene nogal aardige legende — die herinnert aan den ouden Griekschen droom der Dryaden — omtrent een ouden wilgeboom, die groeide in den tuin van een *samurai* te *Kyoto*. De bewoner van het huis wilde hem, wegens zijne onheilspellende reputatie, omhakken; doch een andere *samurai* weerhield hem, zeggende: „Verkoop hem liever aan mij, opdat ik hem plante in mijn tuin; deze boom heeft een ziel; het ware wreed zijn leven te vernietigen.” Aldus gekocht en verplant, gedijde de *yanagi* in zijn nieuw tehuis en zijn geest nam, uit dankbaarheid, den vorm aan van eene schoone vrouw en werd de echtgenoot van den *samurai*, die hem het leven gered had. Een



Foto C. Steenbergh.

HET HUIS TE WERVE. DE BLOEMENTUIN.

ferme jongen sproot uit dit verbond voort. Eenige jaren later gaf de *daimyo*, wien de grond toebehoorde, last, den boom om te hakken. Toen weende de vrouw bitter en ont-hulde haren echtgenoot de waarheid. „En nu,” zeide zij, „weet ik, dat ik sterven moet; doch ons kind zal leven en gij zult het altijd liefhebben. Deze gedachte is mijn eenige troost.” De verbaasde en beangste echtgenoot trachtte vergeefs haar te weerhouden. Zij zeide hem voor eeuwig vaarwel en ver-dween in den boom. Onnoodig te zeggen, dat de *samurai* alles deed, wat in zijn vermogen was, om den *daimyo* van zijn hoornemen terug te brengen. De vorst begeerde den boom voor het herstellen van een grooten Buddha-tempel, de *San-jui-san-gen-do* 1). De boom werd geveld, doch toen hij gevallen was, werd hij plotseling zoo zwaar, dat drie honderd mannen hem niet in beweging konden brengen. Toen kwam het kind, nam een tak in zijn hand, zeide „Kom,” en de boom volgde hem langs den grond naar den tempel. ☞ Een *enoki*, ofschoon gehouden voor een *bakemono-ki*, wordt somtijds de hoogste godsdienstige eer bewezen; want de geest van den god *Kojin*, aan wien alle poppen gewijd zijn, wordt veronder-steld te huizen in zekere zeer oude *anoki*-boomen, en vóór dezen worden altaren geplaatst, aan welke de lieden bidden.

VII.

Van den tweeden tuin, op het noorden, houd ik het meest. Hij is geplaveid met blauwe steentjes en in het midden bevindt zich een vijvertje, een miniatuur meertje, met zeldzame planten meezoomd; er is een uiterst klein eilandje in, met nog kleinere bergen en dwerg-perzikeboomen en den-nen en azalea's, waarvan sommige misschien meer dan een eeuw oud zijn, ofschoon nauwelijks meer dan een eeuw. Niettemin schijnt dit werk, gezien zooals het bedoeld was gezien te worden, voor het oog volstrekt niet als een minia-tuur. Uit een zekeren hoek van de gasten-kamer, die er op uitziet, aanschouwd, ver-schijnt het als een werkelijke meer-oever, met een echt eiland op den achtergrond, een steenworp ver. Zoo ver-fijnd was de kunst van den ouden tuinier, die dit alles gewrocht heeft en die nu sinds meer dan een eeuw slaapt onder de cederen van *Gesshoji*, dat de illusie van uit de *rashiki* slechts blijkt uit de aanwezigheid van een *ishidoro*, of steenen lantaarn, op het eiland. De grootte van de *ishidoro* ver-raadt het valsche perspectief en ik geloof niet dat zij er was, toen de tuin aangelegd werd. ☞ Hier en daar aan den rand van den vijver, en bijna op dezelfde hoogte als het water, zijn groote platte steenen geplaatst, waarop men staan of hurken kan, om het water-gediende te slaan, of de waterplanten te verzorgen. Er zijn prachtige waterlelies (*Nuphar Japonica*), welke helder-groene bladschijven olieachtig op het water drijven, en vele lotusplanten van twee soorten, waarvan de eene rozeroode en de andere zuiver witte bloemen dragen. Iris-planten groeien langs den oever, welke bloemen prisma-chtig paarsch zijn, en er zijn vele siergrassen en varens en mossen. Doch de vijver is in hoofdzaak een lotusvijver; voornamelijk de lotusplanten geven er schoonheid aan. Het is een genot elke phase van haar wonderbaarlijken groei gade te slaan, van het eerste ontplooiën van het blad tot het afvallen van de laatste bloem. In het bijzonder op regen-achtige dagen is het de moeite waard op die lotusplanten te letten. Hare groote komvormige bladeren, die hoog boven

den vijver zwaaien, vangen den regen en houden het water vast; doch wanneer het water in het blad een zeker peil bereikt, buigt zich de stengel; dan ledigt zich het blad met een luid geplas en richt zich daarna werp bij de Japansche op een lotusblad is een geliefd onderwerp bij de Japansche metaalwerkers; doch metaalwerk kan slechts het effect weer-metaalwerkers; doch metaalwerk van slechts het effect weer-schudt op de beweging en de kleur van het water, dat die van kwikzilver.

VIII.

De derde tuin, die zeer groot is, strekt zich uit van de afgesloten ruimte, waarin zich de lotus-vijver bevindt, tot aan den voet van de beboschte heuvels, die de noordelijke en noord-oostelijke grenzen vormen van de oude *samurai*-nomen door een bamboes-bosch; doch thans is het weinig meer dan een wildernis van grassen en wilde bloemen. In den noord-oostelijke hoek bevindt zich een prachtige put, uit welken ijskoud water naar het huis gevoerd wordt door een uiterst vernuftigen, kleinen aquaduct van bamboesbui-zen; en aan het noord-westelijke einde, omsluit door hoog-opgeschoten onkruid, staat een zeer klein steenen altaar voor *Inari*, met twee in verhouding kleine vossen zittend er vóór. Altaar en beelden zijn beschadigd en gebroken, en dragen vele vlekken van donker-groen mos. Doch aan de oostzijde van het huis is een klein vierkant stuk grond, behoorende tot deze groote afdeeling van den tuin, nog steeds in cultuur. Het is geheel gewijd aan chrysantemum planten, die tegen zware regens en felle zon beschermd zijn door schuine lijsten van licht hout, gemaakt als *shoji*, met paneelen van wit papier en als zonnenschermen bevestigd op dunne bamboes-stokken. Ik kan mij er niet aan wagen iets toe te voegen aan hetgeen reeds geschreven is over deze wondere voortbrengselen van de Japansche bloemencultuur als zoodanig; doch er is een klein verhaal, dat op chrysantemums betrekking heeft, het-welk ik er op wagen mag u te vertellen. ☞ Er is een oord in Japan, waar het voor ongeluk brengend gehouden wordt, om redenen, die aanstonds

gegeven zullen worden. Deze plek bevindt zich in het lieve stadje *Himeji* in de provincie *Harima*. *Himeji* bevat de bouwvallen van een groot kasteel met dertig torens; een *daimyo* woonde daar, wiens inkomen een honderd en vijf en zestig duizend *koku* rijst bedroeg. In het huis van een der voornaamste wasallen van den *daimyo* was een dienst-maagd, wier naam was *O-kiku*; en de naam *Kiku* wil zeggen: chrysantemum-bloem. Vele kostelijke dingen werden haar toevertrouwd, onder andere tien heerlijke gouden schotels. Een dezer werd plotseling vermist en kon niet gevonden worden; en het meisje, dat er verantwoordelijk voor was, en niet wist hoe zij anders haar onschuld kon bewijzen, ver-dronk zich in een put. Sindsdien keerde haar geest elken nacht terug en kon gehoord worden langzaam de schotels te tellen, met snikken: ☞ *Ichi-mai, Yo-mai, Shichi-mai, Ni-mai, Go-mai, Hachi-mai, San-mai, Roku-mai, Ku-mai*.. ☞ Dan volgde een wanhoopskreet en een luid geroep; en daarna weer de stem van het meisje, klagelijk de schotels tellende: een-twee-drie-vier-vijf-zes-zeven-acht-negen....

(Wordt vervolgd)



Foto Pothoff.

DE ENGELSCHE STEEG BIJ DE RONDE LUTHERSCHE KERK TE AMSTERDAM.

1) Misschien de indrukwekkendste van alle Buddha-tempels te Kyoto. Hij is gewijd aan *Kwannon* met de Duizend Handen en men zegt, dat hij 33.333 afbeeldingen van haar bevat.